

تحول ثنویت

تنوع آرای دینی در عصر ساسانی

شائول شاگرد

مترجم

سید احمد رضا قائم مقامی

۹	یادداشت مترجم	سید احمد رضا قائم مقامی
۱۱	مقدمه	
۱۷	۱. تکوین جهان و ثنویت	
۲۳	۲. مهاد و شهورد	ثنویت با مهاد
۷۳	۳. انسان و خدا	انسان با خدا خداوند با انسان
۹۳	۴. آرای مختلف دین در برابر آنگاه	
۱۲۳	۵. ابزارهای دین	سازمان ۷۸۲۲
	ضمائم	ردیف زینت ردیف زینت
۱۶۲	الف. ملاحظاتی بر روی کتبهای کردوشناسی	
	ب. اجزای وجود آدمی در دین زردشتی	
۱۶۷	ملاحظاتی در باره کتبهای یزدگردی در اوستا	
۱۷۵	ج. مباحث کتابهای یزدگردی در باره آفرینش و وجود آدمی	
۱۷۹	د. بعضی اصطلاحات در انسان در آثار پهلوی	
۱۸۱	ه. عباراتی از دیگر کتب سواد	
۲۰۱	کتابنامه	
۲۲۳	نمایه	

نشرنامه

تهران

۱۳۹۷

www.moa.ir

فهرست

تقدیم به استاد فرزانه
دکتر محسن ابرالقاسمی

یادداشت مترجم	۹
مقدمه	۱۱
۱. تکوین جهان و ثنویت	۱۷
۲. معاد و شهود	۴۳
۳. انسان و خدا	۷۳
۴. آرای مختلف دینی و مراتب آنها	۹۳
۵. ابزارهای دین	۱۲۳
ضمائم	
الف. ملاحظاتی درباره‌ی کتیبه‌های کردیر	۱۶۳
ب. اجزای وجود آدمی در دین زردشتی:	
ملاحظاتی درباره‌ی فهرست‌های مذکور در اوستا	۱۶۷
ج. مباحث کتاب‌های پهلوی درباره‌ی اجزای وجود آدمی ..	۱۷۵
د. بعضی اصطلاحات مربوط به انسان در آثار پهلوی	۱۷۹
ه. عباراتی از دینکرد سوم	۱۸۹
کتاب‌نامه	۲۰۱
نمایه	۲۲۳

فصل اول

تکوین جهان و ثنویت

جهان در اواخر عهد باستان، در شرق و غرب (یعنی هم در قلمرو ایران و هم در سرزمین‌های یونانی) سخت با موضوع جهان دیگر درگیر بوده است. جهان دیگر به هر دو معنا در میان ایشان پیوسته حاضر بوده: هم در معنای انتظار جهانی آمدنی که گرچه گویا در ورای افق آینده قرار دارد ولی می‌شود آن را از نوشته‌های دینی استنباط و وصف و مطالعه کرد، و هم در معنای آگاهی از چیزی که همین حالا هم که ما بر روی زمین زندگی می‌کنیم در ورای این جهان وجود دارد. این که مانعی، چیزی شبیه پرده، هست که ماورای خود را از دیده پنهان می‌دارد، در سنت یهودی با لغت ایرانی *pargod* بیان شده است.^۱ این پرده ممکن است لااقل از پیش چشم کسانی که از موهبتی خاص برخوردارند، گاه‌گاه کنار رود. این معنا درباره‌ی هر سه دین بزرگ عصر که موضوع سخن ماست، یعنی یهودیت، مسیحیت و دین زردشتی، صادق است. همچنین درباره‌ی فرق و مذاهب وابسته به آن‌ها چون

۱. اصطلاح معادل این مفهوم دینی در فارسی میانه ممکن است لفظ *parisp* (دیوار) باشد (قس شاکد، ۱۹۷۹: ۲۷۲، یادداشت ۲، ۲۱۵؛ درباره‌ی لغت رجوع شود به نوبرگ، ۱۹۷۴: ۱۵۱). اصطلاح یهودی *pargod* از رسوم دربار ساسانیان و شاید حتی اشکانیان گرفته شده است. در این درباره‌ها پرده‌ای شاه را از باریافتگان جدا می‌کرد. معلوم نیست که در عصر ساسانی چه لغتی برای این بخش بارگاه به کار می‌بردند. انعکاس آن را در نوشته‌های عربی می‌توان در لفظ *حجاب* یافت. در این باره رجوع شود به شاکد، ۱۹۸۶. برای *pargod* رجوع شود به مراجع ویدنگرن، ۱۹۶۰: ۹۱. برای تاریخ این عقیده در یهودیت قس هُفوس، ۱۹۸۲.